

Relacja między stopami procentowymi a zyskami banków

Stopy procentowe pełnią fundamentalną funkcję w gospodarce – nie tylko wpływają na decyzje kredytowe i oszczędnościowe konsumentów, ale także kształtują warunki działania banków. Dla instytucji finansowych poziom stóp stanowi punkt wyjścia do ustalania cen swoich produktów: oprocentowania lokat oraz kredytów. Od tego, po jakiej cenie bank może pożyczać i lokować kapitał, zależy jego rentowność. Zyski banków są więc ściśle powiązane z wysokością stóp procentowych – zarówno tych ustalanych przez Narodowy Bank Polski, jak i rynkowych, takich jak WIBOR czy WIBID. Niniejsza praca ma na celu ukazanie, w jaki sposób zmiany stóp wpływają na zyski banków oraz jak oddziałują na ich politykę kredytową i depozytową. Zrozumienie tej zależności pozwala lepiej ocenić rolę stóp procentowych w zarządzaniu zyskownością banków w dynamicznym otoczeniu rynkowym.

Aby przedstawić zależność między stopami procentowymi a zyskami banków, warto najpierw poznać ich specyfikę. Faktem jest, że zyski banków zależą od stóp procentowych, ale których? W słownikach związanych z bankowością znajdziemy pojęcia takie jak: stopa referencyjna, lombardowa, depozytowa, redyskontowa weksli oraz stopy międzybankowe (WIBOR i WIBID). Stopa referencyjna to stopa, która wyznacza minimalną rentowność 7-dniowych bonów pieniężnych¹. Rola stopy referencyjnej w praktyce bankowej pełnią stopy rynku międzynarodowego (WIBOR, WIBID, LIBOR, EURIBOR) lub pozostałe stopy banku centralnego tj. stopa redyskontowa weksli lub stopa lombardowa². Stopa lombardowa to oprocentowanie, po którym bank komercyjny może wziąć bardzo krótki kredyt (1 – dniowy) w NBP. Aby dostać taki kredyt, bank musi dać zastaw w postaci bonów skarbowych. Stopa lombardowa działa jak górny limit oprocentowania kredytów w systemie bankowym. Stopa depozytowa jest jej przeciwieństwem. To stopa, która banki dostają od NBP za zdeponowane w nim nadwyżki gotówki. Jest to dolna granica stóp na rynku międzybankowym. W materiałach pojawia się również pojęcie stopy redyskontowej. Działa ona na podobnej zasadzie co stopa lombardowa. Jednak w tym przypadku kredyt nie jest udzielany za pomocą bonów skarbowych, ale poprzez sprzedaż bankowi centralnemu weksli, a także innych, podobnych krótkoterminowych papierów wartościowych. Istnieją również stopy międzybankowe tj. WIBOR i WIBID. Ustalane są codziennie na podstawie średniej arytmetycznej ze stóp, które proponują największe banki w Polsce dopuszczone do

¹ Patena W., *Stopy procentowe*, 2015, s.1

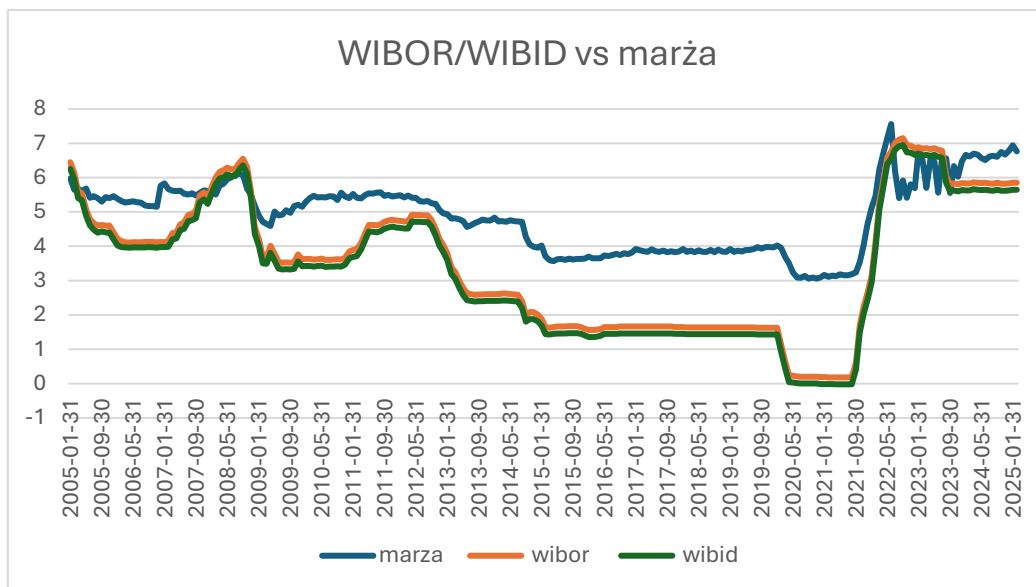
² Stodulny P., *Model referencyjnej stopy procentowej w działalności kredytowej banku*, Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu, s.104

zawierania transakcji z NBP. WIBOR używany jest w przypadku, gdy banki pożyczają pieniądze innym bankom (a więc w przypadku sprzedaży kredytu). Wskazuje, ile banki chcą dostać za pożyczanie pieniędzy innym bankom/ile trzeba zapłacić, żeby dostać kredyt. WIBID związany jest z sytuacją odwrotną. Pokazuje, ile banki oferują za przyjęcie pieniędzy/ ile można dostać za pożyczanie pieniędzy innym bankom. Wszystkie powyższe stopy stanowią stopy odniesienia dla kredytów, lokat i wielu innych, a zatem jest to związane z zyskami banków. Podstawowy zysk banku inaczej marża banku to różnica między tym, co klient płaci, a kosztem pozyskania kapitału. Bank, aby np. udzielić kredytu często musi najpierw pozyskać kapitał. Może to zrobić na rynku międzybankowym lub poprzez transakcje z NBP. Jednak stopy lombardowa i depozytowa udzielane przez NBP są stopami granicznymi, a zatem zwykle bardziej opłaca się skorzystać z rynku międzybankowego. Bank, który pożycza środki po odpowiednim WIBID, udziela następnie kredytów swoim klientom z odpowiednią marżą zależną od profilu klienta oraz rodzaju kredytu (np. hipoteczny ma mniejsze oprocentowanie). Zysk banku jest bezpośrednio związany ze stopami procentowymi, bo jeśli ceny pozyskania kapitału rosną, bank musi albo obniżyć marżę albo podwyższyć oprocentowanie kredytu. W przypadku lokat, jeśli stopy procentowe rosną, banki muszą ofertować wyższe oprocentowanie lokat, aby zachęcić klientów do deponowania pieniędzy. Wzrost stóp zwiększa koszt pozyskania kapitału dla banku, co zmniejsza zysk. Z kolei gdy stopy spadają, bank może oferować niższe oprocentowanie lokat, co obniża koszty i zwiększa zyski. Dla poparcia teorii przygotowana została analiza polegająca na określeniu korelacji między stopami procentowymi WIBOR i WIBID oraz zyskami banków w latach 2005 - 2025. W badaniu uwzględnione zostało średnie miesięczne oprocentowanie kredytów i depozytów pobrane ze strony NBP ³. Za marżę banku w kolejnych miesiącach przyjęto różnice między tymi oprocentowaniami. Miesięczne WIBOR oraz WIBID zostały pobrane ze strony internetowej stooq. Wyniki prezentują się następująco:

	<i>marża</i>	<i>wibor</i>	<i>wibid</i>
marża	1		
wibor	0,943549105	1	
wibid	0,943764628	0,999984	1

Przeprowadzone obliczenia potwierdzają teorię. Korelacja marży banków z WIBOREM/WIBIDEM wynosi 0,94. Tak wysoka korelacja (bliska 1) świadczy o tym, że w analizowanym okresie wzrost marży banku był ściśle powiązany ze wzrostem stóp procentowych.

³ NBP, <https://nbp.pl/statystyka-i-sprawozdawczosc/statystyka-monetarna-i-finansowa/statystyka-stop-procentowych/> (data dostępu: 25.05.2025)

Wykres 1 Graficzne przedstawienie stóp procentowych WIBOR i WIBID oraz marży banków w kolejnych miesiącach w latach 2005-2025

Stopy procentowe są jednym z kluczowych czynników wpływających na działalność banków. Kształtują koszt pozyskiwania kapitału oraz dochody z jego udzielania w formie kredytów. Zmiany poziomu stóp – zarówno ustalanych przez NBP, jak i rynkowych (WIBOR, WIBID) – bezpośrednio przekładają się na wysokość marż bankowych, oprocentowanie lokat i kredytów, a tym samym na rentowność sektora bankowego. Wysokie stopy procentowe mogą ograniczać popyt na kredyty, a jednocześnie zwiększać koszt pozyskania środków, co negatywnie wpływa na zyski banków. Z kolei niskie stopy sprzyjają większej akcji kredytowej i obniżają koszt pieniądza, co pozwala bankom zwiększać marże i maksymalizować zyski. Dlatego polityka pieniężna banku centralnego, która kształtuje poziom stóp procentowych, ma ogromne znaczenie nie tylko dla całej gospodarki, ale i dla wyników finansowych banków.

Bibliografia

1. Patena W., *Stopy procentowe*, 2015, s.1
2. Stodulny P., *Model referencyjnej stopy procentowej w działalności kredytowej banku*, Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu, s.104
3. NBP, <https://nbp.pl/statystyka-i-sprawozdawczosc/statystyka-monetarna-i-finansowa/statystyka-stop-procentowych/> (data dostępu: 25.05.2025)